

REGLUGERÐ

um þjónustu við fatlað fólk á heimili sínu.

I. KAFLI

Gildissvið, markmið og skilgreiningar.

1. gr.

Gildissvið.

Reglugerð þessi tekur til félagslegrar þjónustu og sérstaks stuðnings við fatlað fólk, 18 ára og eldra, sem hefur þörf fyrir slíka þjónustu á heimili sínu.

2. gr.

Markmið.

Markmiðið með reglugerð þessari er að fatlað fólk fái félagslega þjónustu og sérstakan stuðning til þess að geta búið þannig að sem best henti hverjum og einum. Skal tekið mið af óskum, aðstæðum og þörf fyrir þjónustu. Fylgt skal þeirri meginreglu að fólk eigi val um hvernig það býr, enda sé það í samræmi við það sem almennt tíðkast.

Þjónustan skal vera einstaklingsbundin, heildstæð og sveigjanleg. Skal hún veitt með það að markmiði að efla vald fólks yfir aðstæðum sínum og lífi, styrkja sjálfsmynd þess, sjálfstraust, félagslega stöðu, sjálfsvirðingu og lífsgæði.

3. gr.

Skilgreiningar á nokkrum hugtökum.

- a. *Þjónusta á heimilum fatlaðs fólks:* Stuðningur eða aðstoð við fatlað fólk til þess að það geti lifað edlilegu lífi til jafns við aðra og tekið þátt í samfélaginu.
- b. *Teymi fagfólks:* Fagfólk sem hefur þekkingu á þörfum fullorðins fatlaðs fólks og metur stuðningsþörf þess með heildstæðum hætti í samráði við umsækjanda eða aðstandanda.
- c. *Einstaklingsbundin þjónustuaætlun:* Áætlun um framkvæmd fjölþættrar þjónustu þar sem tiltekin eru markmið áætlunarinnar og leiðir, hverjir séu samstarfsaðilar og hverjir beri ábyrgð á að koma áætluninni í framkvæmd.
- d. *Sérstakur stuðningur:* Frekari liðveisla, þ.e. marghátuð aðstoð við athafnir daglegs lífs sem tekur meðal annars mið af einstaklingsbundnum þörfum fólks með hliðsjón af óskum þess eða aðstandanda.
- e. *Þjónustuaðili:* Sveitarfélag eða lögaðili um rekstur þjónustusvæðis sem ber faglega og fjárhagslega ábyrgð á þjónustu á heimilum fatlaðs fólks og að húsnæðisúrræði sem þjónustuaðilinn tryggir afnot af séu í samræmi við reglugerð þessa.
- f. *Rekstraraðili:* Sá sem ber ábyrgð á framkvæmd þjónustu við fatlað fólk á heimili sínu samkvæmt samningi við þjónustuaðila.
- g. *Húsnæðisúrræði:* Íbúðarhúsnæði af tiltekinni stærð sem leigt er fötluðu folki.
- h. *Sértækt húsnæðisúrræði:* Íbúðarhúsnæði sem gert hefur verið aðgengilegt fyrir tiltekna notkun eða skilgreint sérstaklega fyrir tiltekinn hóp fatlaðs fólks.
- i. *Almennt sameiginlegt rými:* Rými í íbúðarhúsnæði, utan einkarýmis, sem fleiri en einn íbúi hefur aðgang að.
- j. *Aukarými vegna fötlunar:* Rými í íbúðarhúsnæði, umfram það sem almennt er í fjölbýlishúsum, en er nauðsynlegt vegna fötlunar íbúa.
- k. *Íbúasjóður:* Sjóður íbúa sem stendur straum af sameiginlegum útgjöldum við heimilisrekstur.

II. KAFLI

Umsóknir um þjónustu og mat.

4. gr.

Umsókn um þjónustu.

Sótt er um þjónustu hjá því sveitarfélagi þar sem viðkomandi á lögheimili með skriflegri umsókn. Á grundvelli fyrirliggjandi umsóknar metur sveitarfélagið þörf fyrir stuðning í samráði við

umsækjanda eða aðstandanda hans. Það mat skal eiga sér stað innan tveggja mánaða frá því að umsókn berst. Niðurstöðuna skal kynna fyrir umsækjanda eins fljótt og auðið er og eigi síðar en mánuði eftir að hún liggur fyrir.

Umsóknir eru gildar þegar umsækjandi hefur náð 16 ára aldri. Þjónusta kemur þó ekki til framkvæmda fyrr en eftir að 18 ára aldri hefur verið náð.

5. gr.

Mat á þörf fyrir þjónustu og sérstakan stuðning.

Sé niðurstaða matsins sú að þörf umsækjanda fyrir þjónustu sé önnur eða viðtækari en veitt er samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga skal teymi fagfólks meta sérstaka stuðningsþörf umsækjanda. Teymunum er ætlað að meta heildstætt þörf þeirra sem þurfa á þjónustu, sem veitt er á grundvelli laganna, að halda og hvernig, þ.e. með hvaða úrræði megi koma til móts við óskir þeirra. Við matið skal teymi fagfólks nota verklag og viðmiðanir sem tryggja að stuðningsþörf sé metin með samræmdum heildstæðum hætti á landsvísu í samráði við umsækjendur og aðstandendur.

Niðurstaða teymisins um mat á þörf og úrræði skal liggja fyrir eigi síðar en þremur mánuðum eftir að umsókn berst teyminu. Teymið sendir niðurstöðurnar til þeirra er málið varðar, þ.e. umsækjanda, félagsþjónustu þess sveitarfélags þar sem umsækjandi á lögheimili og annarra rekstraraðila þar sem það á við. Þjónustuaðili tekur ákvörðun um hversu mikil þjónusta skuli veitt og hvert fyrirkomulag hennar verði í samráði við umsækjendur eða aðstandendur.

III. KAFLI

Framkvæmd og fyrirkomulag.

6. gr.

Samningur um þjónustu.

Umsækjandi og þjónustuaðili gera með sér skriflegan samning um hvernig sérstakur stuðningur verði veittur.

Í samningnum skal koma fram með skýrum hætti að samningsaðilar geri sér grein fyrir efni hans.

Samningurinn skal kveða á um:

- a. ábyrgð og skyldur einstaklings og þjónustuaðila,
- b. umfang og innihald þjónustunnar,
- c. sameiginlegan íbúasjóð sé um slíkt að ræða.

Þess skal gætt að sjálfsákvörðunarréttur fólks sé virtur. Geti einstaklingur ekki talað fyrir sig sjálfur skal leita allra leiða til að öðlast skilning á því hver vilji hans er og í því skyni leitað til þeirra sem þekkja hann best. Þess sé gætt að viðkomandi njóti stuðnings aðstandanda eða talsmanns við gerð samningsins.

Miðað skal við að gengið sé frá samningi um þjónustu innan tólf mánaða frá því að umsókn berst sveitarfélagi. Gangi það ekki eftir skal þjónustuaðili tilkynna umsækjanda um það og undirbúa gerð nýs samnings.

7. gr.

Einstaklingsbundin þjónustuáætlun.

Fatlað fólk sem hefur þörf fyrir viðvarandi og fjölbreytilegan stuðning á rétt á að gerð sé einstaklingsbundin þjónustuáætlun fyrir það. Gerð slíkrar áætlunar skal vera á ábyrgð þeirra sem sjá um framkvæmd þjónustunnar.

Þjónustuáætlunin felur í sér skýr markmið sem vinna skal að með því að veita stuðning og samhæfa úrræði mismunandi þjónustuaðila, þar á meðal félagsþjónustu, heilbrigðisþjónustu og annarra aðila, svo sem á sviði menntunar, atvinnu og tómstunda.

Þjónustuáætlunin lýsir því hver ber ábyrgð á því að tilteknum verkþáttum í áætluninni sé framfylgt ásamt upplýsingum um þann tíma sem einstökum stuðningsþáttum er ætlaður.

8. gr.

Framkvæmd þjónustu á heimilum fatlaðs fólks.

Fólk sem nýtur stuðnings samkvæmt reglugerð þessari skal eiga rétt á stuðningi við daglegt líf hvar sem það býr eftir því sem við verður komið. Skipulagt samstarf skal vera milli þeirra sem nota þjónustuna, þjónustuaðila og aðstandanda, sé hlutaðeigandi samþykktur því.

Sá sem hefur mannaforráð og ber faglega ábyrgð á daglegu starfi með fötluðu fólki á heimilum þess skal hafa þekkingu og reynslu af starfi með fötluðu fólki og menntun til slíkra starfa ef mögulegt er. Þjónustuaðilar og rekstraraðilar bera ábyrgð á því að þjálfun starfsmanna sé ávallt í samræmi við þarfir þeirra sem njóta stuðnings samkvæmt reglugerð þessari.

9. gr.

Endurmat og eftirlit.

Til að tryggja að framvinda þjónustu sé ávallt í samræmi við þau markmið sem sett hafa verið í þjónustuáætlun skal þjónustan endurmetin reglulega á grundvelli verklagsreglna sem sveitarfélag setur.

Eigi sjaldnar en einu sinni á ári skal sá sem nýtur þjónustunnar fá tækifæri til að fara yfir og endurskoða þjónustuáætlunina og meta framkvæmd hennar með þjónustuaðilum.

Sé það mat þess sem notar þjónustu og þjónustuaðila að þörf sé á nýrri áætlun skal hún gerð eigi síðar en þremur mánuðum frá lokum fyrri áætlunar.

Reglulegt eftirlit skal haft með þeirri þjónustu sem veitt er samkvæmt reglugerð þessari, svo sem með gæðamati og könnun meðal þeirra sem njóta þjónustunnar. Nákvæm leiðsögn um framkvæmd þessa eftirlits skal tryggð og samræmd fyrir landið. Velferðarráðuneytið setur starfsreglur, í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga og hagsmunasamtök, um árlegt innra og ytra eftirlit, fyrirkomulag þess og hversu oft eftirlitið fer fram. Innra eftirlit er á ábyrgð og kostnað þjónustuaðila. Ytra eftirlit er á ábyrgð og kostnað velferðarráðuneytis.

10. gr.

Fyrirkomulag þjónustu.

Samningur á grundvelli 6. gr. tekur meðal annars til þess hvernig þjónusta á heimilum fatlaðs fólks er veitt. Almennt er miðað við það að sveitarfélag annist framkvæmd þjónustunnar eða greiði öðrum rekstraraðilum fyrir að veita þjónustuna.

IV. KAFLI

Fjárhagslegt fyrirkomulag.

11. gr.

Húsnæðisúrræði.

Þegar þjónustuaðili tryggir fötluðu fólki húsnæðisúrræði skal gerður húsaleigusamningur um afnotin. Húsaleigulög gilda um form og efni samningsins. Húsaleigusamningur skal jafnframt staðfestur af þjónustuaðila.

Þegar húsaleigusamningur er gerður eða endurskoðaður skal fjárhæð leigu ákveðin í samræmi við reglur um félagslegt leiguhúsnæði í viðkomandi sveitarfélagi. Um breytingar á leigufjárhæð fer einnig samkvæmt þeim reglum nema sérstaklega sé kveðið á um aðra skipan í samningnum sjálfum eða í reglugerð þessari.

Kostnaðarhlutdeild þjónustuaðila og íbúa vegna húsaleigu skiptist með eftirfarandi hætti:

- Sú leiga sem íbúi greiðir er fyrir afnot af einkarými og hlutdeild í sameiginlegu rými í hlutfalli við fjölda íbúa.
- Aukarými vegna fötlunar, svo sem starfsmannaaðstaða, og önnur aukin þörf á rými vegna sérstaks húsnæðisúrræðis, greiðist af þjónustuaðila, eftir atvikum samkvæmt sérstökum samningi við umráðaaðila húsnæðis.

Þjónustuaðili skilgreinir hlutdeild íbúa í leigukostnaði vegna aukarýmisins, sbr. b-lið 3. mgr., í samráði við leigjanda.

12. gr.

Rekstrarkostnaður.

Allur launakostnaður við sérstakan stuðning á heimili fatlaðs fólks greiðist af þjónustuaðila. Rekstrarkostnaður vegna þjónustu sem veitt er greiðist af þjónustuaðila. Hér er meðal annars um að ræða kostnað vegna símanotkunar, gagnaflutninga, aksturs og námskeiðahalds sem tengist framkvæmd þjónustunnar. Einnig fæði og annar kostnaður sem fellur til við starfsmannahald.

Beri einstaklingur kostnað af fæði starfsmanns skal þjónustuaðili endurgreiða þann kostnað. Miðað skal við kostnað sem almennt er greiddur vegna fæðis aðstoðarfólks, þ.e. fæðispeningar samkvæmt kjarasamningum.

Annar sameiginlegur rekstrarkostnaður húsnæðis en húsaleiga skiptist í sömu hlutföllum og kveðið er á um í 11. gr.

Um viðhald hins leigða húsnæðis gilda ákvæði húsaleigulaga.

Stofnkostnaður vegna húsbúnaðar í sameiginlegu rými skal greiddur af þjónustuaðila svo og eðlilegt viðhald búnaðar í starfsmannaádstöðu.

Leigjandi skal greiða sinn hluta í endurnýjun húsbúnaðar og heimilistækja í sameiginlegu rými enda greiði hann ekki fyrir sambærilegan búnað eða tæki í sínu einkarými.

13. gr.

Íbúasjóðir.

Í húsnæði þar sem ekki eru séríbúðir heldur er allur rekstur sameiginlegur skulu íbúar stofna sameiginlegan íbúasjóð til að standa straum af sameiginlegum útgjöldum, þ.e. kostnaði við heimilishald, svo sem fæðiskostnað og orkukostnað. Íbúasjóður er sameiginleg eign sjóðsfélaga. Aðild að sjóðnum er einstaklingsbundin og getur verið að hluta eða öllu leyti. Íbúar veita þjónustuaðila umboð til að reka sjóðinn með samningi skv. 6. gr. þegar það á við.

Miðað skal við að allur kostnaður sem unnt er að sérgreina sé greiddur beint af íbúa og að framlögum í íbúasjóð sé að öllu jöfnu haldið í lágmarki.

Íbúasjóður skal gerður upp um hver áramót og íbúum endurgreitt sé rekstrarafgangur umfram 3% af þeirri heildarfjárhæð sem lögð hefur verið í sjóðinn á árinu. Framlög í íbúasjóð skulu endurskoðuð árlega með hliðsjón af rekstri sjóðsins. Þjónustuaðili ber ábyrgð á að haldið sé yfirlit yfir rekstur sjóðsins og ársreikningum skilað. Þjónustuaðili skal að minnsta kosti einu sinni á ári boða íbúa eða talsmenn þeirra til fundar til að gera grein fyrir stöðu sjóðsins og ákvörðunum sem taka þarf um sameiginlegan rekstur.

Íbúar eða umboðsmenn þeirra skulu hafa eftirlit með rekstri sjóðsins og taka ákvörðun um framlög í sjóðinn ásamt þeim starfsmanni þjónustuaðila sem veitt hefur verið umboð við rekstur íbúasjóðsins.

V. KAFLI

Húsnæði.

14. gr.

Íbúðir.

Fatlað fólk og fjölskyldur þeirra skulu eiga aðgang að leiguhúsnæði á almennum markaði eða félagslegu leiguhúsnæði hjá sveitarfélögum til jafns við aðra.

Sé þörf fyrir sérstakt húsnæði vegna sérstakra eða mikilla þjónustuþarfa fatlaðs fólks skal þjónustuaðili sem ber ábyrgð á þjónustunni tryggja að slíkt húsnæði sé til staðar.

Húsnæði sem tekið er í notkun eftir gildistöku reglugerðar þessarar skulu lúta eftirfarandi viðmiðunum:

- a. Íbúðir skulu vera í almennri íbúðabyggð. Leitast skal við að þær séu í nálægð við þjónustumiðstöð eða íbúðakjarna þar sem gera má ráð fyrir stöðugri viðveru stuðningsaðila. Einnig skal leitast við að þær séu í nágrenni við almenningsamgöngur og þjónustustofnanir.
- b. Þar sem nokkrar íbúðir eru í sama fjölbylishúsi eða á sömu lóð skal miða við að fjöldi samliggjandi íbúða á hæð eða stigagangi sé á bilinu fjórar til sex og að hámarki átta til tíu í sama húsi.
- c. Íbúðirnar skulu ekki vera fleiri en fjórar til sex ef um er að ræða heimili með sameiginlegri aðstöðu.

Heimilt er að víkja frá kröfum um fjölda íbúða skv. b-lið 3. mgr. þannig að samliggjandi íbúðir verði sjö talsins, sé rökstudd ástæða til slíks fráviks að mati velferðarráðuneytis.

15. gr.

Stærð og gerð íbúða.

Íbúðir sem teknar eru í notkun eftir gildistöku þessarar reglugerðar skulu að jafnaði ekki vera minni en 40–60 fermetrar að stærð. Íbúðir skulu ávallt fullnægja lágmarkskröfum byggingarreglugerðar eins og hún er hverju sinni og um aðgengi auk viðbótarrýmis sem talið er nauðsynlegt vegna fötlunar íbúanna.

Íbúðir skulu vera búnar viðeigandi búnaði sem tryggir öryggi íbúa.

VI. KAFLI

Gildistaka.

16. gr.

Reglugerð þessi er sett með heimild í 10. gr. laga um málefni fatlaðs fólks, nr. 59/1992, með síðari breytingum, meðal annars þeim sem samþykktar voru á Alþingi þann 17. desember 2010, nr. 152/2010. Reglugerðin öðlast gildi 1. janúar 2011, sbr. þó 2. mgr. Jafnframt fellur úr gildi reglugerð um búsetu fatlaðra, nr. 296/2002, með síðari breytingum, sbr. þó ákvæði til bráðabirgða I.

Ekki er skilyrði að íbúðir sem teknar hafa verið í notkun fyrir gildistöku reglugerðar þessarar, þann 1. janúar 2011, uppfylli ákvæði b- og c-liðar 3. mgr. 14. gr. um fjölda íbúða og staðsetningu þeirra í fjölbýlishúsi og 15. gr. um stærð þeirra. Íbúðir sem teknar eru í notkun eftir 1. janúar 2011 skulu uppfylla framangreind skilyrði. Heimilt er þó sveitarstjórn að ákvarða að svo verði gert í áföngum. Áfangarnir geta verið sem hér segir: Nýbyggingar, eða nýtt húsnæði sem tekið er í notkun eftir gildistöku reglugerðar þessarar, skulu uppfylla framangreind ákvæði frá og með 1. janúar 2012. Eldra húsnæði, sem tekið er í notkun eftir gildistöku reglugerðar þessarar, skal uppfylla skilyrðin eigi síðar en 1. júlí 2013.

Ákvæði til bráðabirgða.

I.

Þrátt fyrir að reglugerð um búsetu fatlaðra, nr. 296/2002, með síðari breytingum, sé úr gildi felld með reglugerð þessari, halda þó gildi sínu ákvæði reglugerðarinnar að því er varðar heimili fyrir börn, sbr. 7. gr. hennar, meðan slík heimili eru rekin.

II.

Við gildistöku reglugerðar þessarar breytist fjárhæð húsaleigu samkvæmt húsaleigusamningum sem gerðir hafa verið á grundvelli reglugerðar um búsetu fatlaðra, nr. 296/2002, með síðari breytingum. Breytingin felst í því að fjárhæð húsaleigu tekur mið af breytingum sem orðið hafa á vísitölu neysluverðs frá janúar 2003. Hin breytta húsaleiga tekur breytingum í samræmi við reglur um félagslegt leiguhúsnæði í viðkomandi sveitarfélagi sem eru í gildi á þeim tíma þegar breytingin er gerð. Sveitarstjórn er heimilt að ákvarða að framangreind breyting á húsaleigu komi til framkvæmda í fjórum áföngum, þ.e. 1. apríl og 1. október 2011 og 1. apríl og 1. október 2012. Tilkynna skal sérhverjum leigjanda um breytingu á húsaleigu í hverjum áfanga eigi síðar en tveimur mánuðum áður en breytingin kemur til framkvæmda.

Félags- og tryggingamálaráðuneytinu, 29. desember 2010.

Guðbjartur Hannesson.

Lára Björnsdóttir.